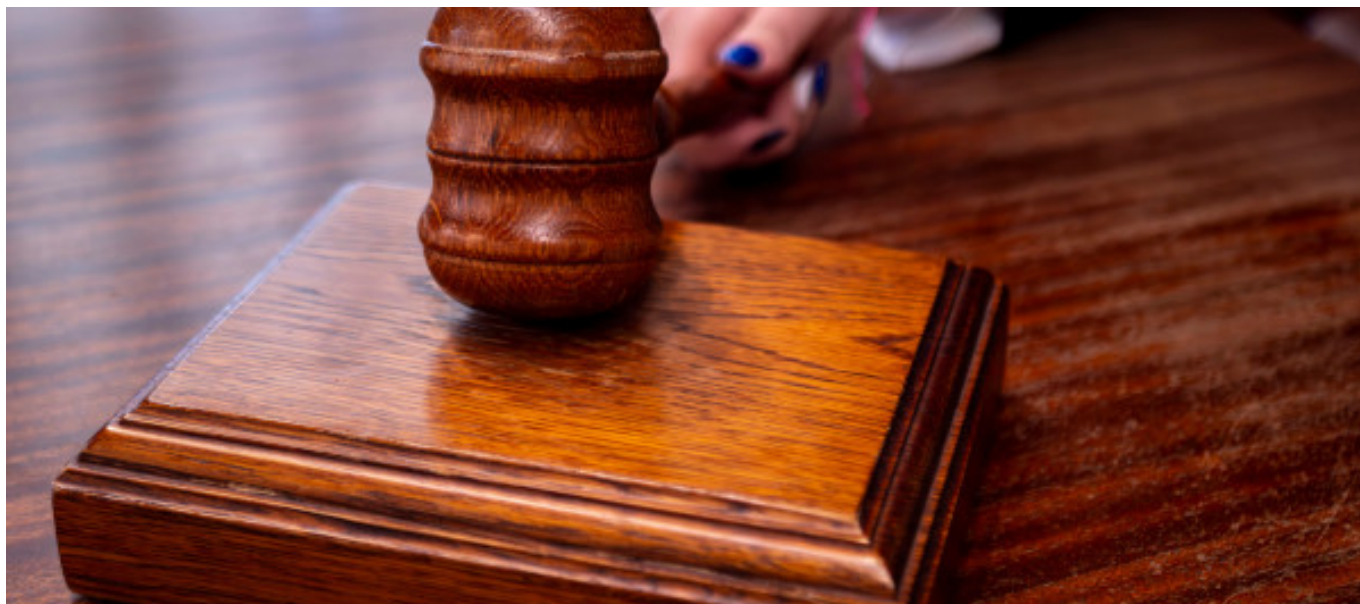

Rechters en de Raad van State zijn ongeschikt om klimaatbeleid te dicteren. Waarom doen ze het dan tóch?

Posted on 24 oktober 2026 by Eduard Bomhoff

De plunderingen en verwoestingen in Parijs, Limoges, Marseille en andere steden zijn nu het belangrijkste onderwerp in aanloop naar de Franse presidentsverkiezingen van 18 april volgend jaar. Gelukkig zijn de politieke partijen die onze beschaving energiek willen redden goeddeels ook de partijen die een einde willen maken aan het extreme (en voor veel boeren en andere ondernemers ook nog onbeschofte) klimaatbeleid.

Dat kan in Nederland tientallen miljarden vrijspelen voor lagere belastingen, minder dure benzine en diesel, en aan de uitgavenkant voor meer medicijnen, zorg voor jongeren en ouderen, woningbouw en landsverdediging.

Minder inmenging

Goedkoper en efficiënter klimaatbeleid vraagt om minder inmenging van rechters en de Raad van State. Dat komt automatisch door een aanpassing in de klimaatwet (ik kom daar straks op terug). In januari 2023 heeft de Tweede Kamer immers 'netto nul in 2050' in de klimaatwet gezet. Met dat onwrikbare eindjaar 2050 in handen doen rechters (denk aan de Bonaire-uitspraak) en staatsraden sindsdien de ene kostbare uitspraak na de andere om de weg ernaartoe veilig te stellen.

Boze burgers en met faillissement bedreigde ondernemers en boeren komen in verzet, maar rechters en staatsraden beweren brutaal dat je hen niet mag bekritisseren. Zo raakt een democratie in verval en gaat een land economisch kapot.

Die dwingende uitspraken van rechters en staatsraden gaan steeds uit van wat vandaag zou kunnen, en laten geen ruimte voor nieuwe technische mogelijkheden in de toekomst. Ook politici hebben geen kristallen bol, maar kunnen wel besluiten om te wachten op nieuwe kennis of op nuttige ervaringen in andere landen. Juristen hebben die tijd niet en moeten dus kiezen uit de technologische mogelijkheden van vandaag. Dat betekent verspilling.

Voorbeeld 1: er zijn bacteriën die – net als planten – CO₂ uit de lucht halen. Een biotechnologie in volle ontwikkeling. Dan is het slimmer om te wachten met dure opslag van CO₂ in het midden van de Noordzee en te zien hoe naast het planten van bomen ook bacteriën gratis kunnen helpen om CO₂ te absorberen. Maar Nederland kan niet afwachten, want steeds komen dictaten van rechters en uitspraken van de Raad van State over minder CO₂ met de technologie van vandaag.

Voorbeeld 2: windmolens in de Noordzee. De constructie vereist megaveel staal, beton en zeldzame minerale elementen. Afbraak en afvoer van honderd meter lange molenwieken over vijftien jaar wordt ook heel lastig en kostbaar. Als politici beslisruimte hebben, kunnen ze bijvoorbeeld kiezen om te wachten op SMR's (kleinere kernreactoren). Maar rechters en staatsraden zullen vinden dat een piketpaal in 2030, 2035 of 2040 op weg naar 'netto nul' dan in gevaar komt, dulden daarom geen uitstel totdat kleine of grote kerncentrales kunnen starten, en dwingen zo de politici om dan maar de Noordzee vol te zetten met vogelmoordenaars.

Niet rationeel

Om dezelfde reden importeren wij scheepsladingen van bomen om die hier te verbranden, want dat telt nog dit jaar als minder CO2 op weg naar de eerstvolgende mijlpaal in 2030. Rechters en staatsraden menen dat de wet hen geen ruimte geeft om te wachten voor wat op termijn veel beter kan werken.

Managers weten dat het bij technologische onzekerheid rationeel beter kan zijn om een grote investering uit te stellen tot we meer weten over kosten en alternatieven. Rechters en staatsraden hebben die luxe niet, moeten hun uitspraken doen met de technologische kennis van vandaag, en oordelen dan zelfs nog dat het missen van zo'n CO2-piketpaal op weg naar netto nul met 5 procent wel acceptabel is, maar met 6 procent niet. Om te lachen, als het niet zoveel miljarden kostte.

Sophie Hermans had in haar vorige rol als minister van Klimaat en Groene Groei de wind in de rug door zulke rechterlijke uitspraken. De rechters verordonneerden, en de minister kon in de Kamer stoer zeggen: 'Ik vind het belangrijk dat we alle klimaatdoelen laten staan, ook in het kader van voorspelbaarheid en betrouwbaarheid.'

Misschien dacht Hermans eraan terug toen zij vorige week in haar nieuwe rol de begroting van Volksgezondheid verdedigde. Nu moest zij toegeven dat het recht op zorg afkalft. Over de schrijnende tekorten van medicatie voor overgewicht zei ze: 'De conclusie is dat mensen voor de nieuwe generatie obesitasmedicatie afhankelijk zijn van of ze die zelf kunnen betalen of niet. Daar gaat een zekere mate van ongelijkheid van uit. Daar kan ik op dit moment niks aan veranderen.'

Pijnlijke observatie

Een tweede pijnlijke observatie kwam van Tweede Kamerlid Corrie van Brenk (50PLUS): 'Ik dacht: laten we het voor de gezelligheid over gordelroos hebben. In 2019 kwam het advies van de Gezondheidsraad. In Duitsland hebben ze een heel korte termijn. Na een advies van hun gezondheidsraad beslissen ze binnen twee maanden wat ze daarmee doen. In Duitsland en Oostenrijk vaccineren ze iedereen al vanaf zestig jaar tegen gordelroos. Wij zijn nu acht jaar later.'

De reactie van Hermans: 'Bij het besluit om een advies van de Gezondheidsraad

over te nemen gaat [het] ook over de uitvoerbaarheid, over de kosteneffectiviteit en over de beschikbaarheid van financiële middelen. Dat is het eerlijke antwoord.'

Leren van Singapore

Het recht op zorg is weg; het recht op 'netto nul' wordt bewaakt door rechters en staatsraden die geen benul hebben van technologie. Politieke partijen kunnen daar eenvoudig een eind aan maken door te leren van Singapore dat aan 'netto nul in 2050' officieel heeft toegevoegd:

'Aangezien Singapore een eilandstadstaat is met minder dan gemiddelde mogelijkheden voor alternatieve energie, zijn deze doelstellingen afhankelijk van technologische vooruitgang en economische haalbaarheid. (-) Het vermogen van Singapore om onze beloften na te komen zal afhangen van de voortdurende internationale inzet van de partijen bij het Akkoord van Parijs en hun klimaatbeloften.'

Nederland is eveneens een klein, dichtbevolkt land met bijvoorbeeld minder CO2-opslurpende bossen dan Finland en Zweden. Alle reden dus om net zo'n clause als in Singapore op te nemen in onze klimaatwet. Rechters en staatsraden moeten dan accepteren dat ook de mijlpalen voor 2030, 2035 en 2040 afhangen van technologische vooruitgang en economische haalbaarheid. Dan zullen ze zich willen inhouden en zulke keuzes voortaan weer overlaten aan de politiek.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**